

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 658.14: 330.332

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15838976>

Індикативна система фінансової прозорості у контексті стратегічного управління підприємством

Яцух Олена Олексіївна

доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри фінанси, облік і оподаткування Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя, Україна, 69600, ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8007-2009>

Прийнято: 19.06.2025 | Опубліковано: 29.06.2025

Анотація. У статті розглядається формування та практичне застосування індикативної системи фінансової прозорості як інструменту стратегічного управління підприємством в умовах воєнної економіки, посиленої фіскальної турбулентності та обмеженого доступу до фінансових ресурсів. Обґрунтовано важливість побудови прозорої моделі фінансової поведінки як складової антикризового менеджменту та репутаційного позиціонування бізнесу. Деталізовано систему індикаторів, що відображають рівень відкритості та доброчесності діяльності суб'єктів господарювання, зокрема: обсяг податкових платежів, середньомісячна заробітна плата, фінансові результати до оподаткування, обсяг доходів, структура витрат, кадрові показники, а також відповідність галузевим і регіональним нормативам.

Досліджено значення середньогалузевих та територіально-специфічних референтних значень для формування об'єктивної бази фінансового моніторингу, яка сприяє виявленню відхилень, оцінці ступеня ризиків та

вдосконаленню управлінських рішень. Окреслено методологію самостійного розрахунку індикативних показників, алгоритм їхнього порівняння із нормативними параметрами та можливості інтеграції цих даних у процес бюджетного планування, оптимізації податкового навантаження, підвищення соціальної відповідальності. Показано, що використання індикативної системи фінансової прозорості дозволяє підвищити рівень довіри з боку контролюючих органів, інвесторів, ділових партнерів і громадськості, а також мінімізувати репутаційні втрати та фіскальні ризики. Результати дослідження підтверджують доцільність інституціоналізації індикаторного підходу як елементу стратегічного управління, орієнтованого на довгострокову фінансову стійкість, правову відповідальність та сталий розвиток підприємств.

Ключові слова: фінансова стратегія, показники податкової доброчесності, підприємство, управління фінансами, бюджетна дисципліна.

Indicative System of Financial Transparency in the Context of Strategic Enterprise Management

Olena Yatsukh

Doctor of Economics, Professor

Head of the Department of Finance, Accounting and Taxation

Tavria State Agrotechnological University named after Dmytro Motornyi,

Zaporizhzhia, Ukraine, 69600,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8007-2009>

Abstract. *The article examines the formation and practical application of an indicative system of financial transparency as a tool of strategic enterprise management under the conditions of wartime disruption, fiscal instability, and resource constraints. Emphasis is placed on the importance of designing a transparent financial behavior model that enhances enterprise credibility and resilience. The study reviews a structured set of indicators reflecting the level of openness and responsibility*

in financial operations, including the volume of fiscal payments, average monthly wages, pre-tax financial results, declared income, labor cost structures, and conformity with sectoral and regional benchmarks.

Particular attention is paid to the analytical role of industry-average and region-specific reference values in shaping an objective framework for enterprise-level financial monitoring. These benchmarks serve to detect financial irregularities, assess risk exposure, and support evidence-based management decisions. The article offers a detailed methodology for calculating indicative values, comparing them with regulatory thresholds, and integrating them into internal planning procedures. These include optimizing the tax burden, forecasting labor-related obligations, and aligning with standards of social responsibility and corporate governance.

The proposed system enables enterprises to conduct self-assessment in relation to compliance expectations, leveraging publicly available data and official statistical sources. It also facilitates transparent interactions with fiscal authorities, investors, and stakeholders by providing clear evidence of consistent financial discipline. The use of financial transparency indicators is presented as an essential component of anti-crisis management, investment planning, and the long-term positioning of the enterprise as a responsible economic actor.

The study confirms that institutionalizing an indicative system of financial transparency not only strengthens enterprise-level financial governance but also contributes to the creation of a trust-based fiscal environment. Such systems support strategic resilience, reduce reputational and regulatory risks, and promote the sustainable development of businesses in a volatile economic landscape.

Keywords: *financial transparency, indicative indicators, strategic management, financial discipline, risk mitigation, benchmarking, corporate responsibility, compliance standards, enterprise sustainability.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах фінансової нестабільності підприємства України стикаються з викликами фінансової стійкості. Відповіддю на ці виклики стає пошук ефективних інструментів адаптації до нових реалій,

одним із яких є дотримання критеріїв податкової доброчесності. Набуття статусу платника з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства дозволяє бізнесу скористатися регуляторними перевагами, знизити податкові ризики та посилити довіру з боку держави й партнерів.

Разом із тим, на практиці недостатньо вивченими залишаються вплив фінансових індикаторів на включення до відповідного Переліку та їх роль у стратегічному управлінні підприємством. Це обумовлює необхідність наукового осмислення критеріїв доброчесності як чинника забезпечення прозорості, фінансової стабільності та антикризового розвитку бізнесу в умовах війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх років питання забезпечення фінансової прозорості, розробки індикативних моделей оцінки фінансового стану підприємств та інтеграції таких індикаторів у систему стратегічного управління набули особливої актуальності в умовах нестабільності та зовнішніх викликів.

Значний внесок у вивчення механізмів фінансової відкритості та доброчесності зроблено у працях українських дослідників. Зокрема, у роботі Яцух О.О. [1] висвітлено трансформаційні процеси в системі фінансової децентралізації та акцентовано на ролі прозорості у забезпеченні ефективної взаємодії між бізнесом і публічним сектором. Стахурська Л.В. [2] запропонувала концептуальний підхід до діагностики ризиків у фінансовій звітності з використанням індикаторних оцінок. У працях Цапа В.Д. [3] розкрито методичні підходи до аналітичного обґрунтування фінансових рішень в аграрному секторі на основі витратних індикаторів. Актуальні проблеми індикативного аналізу та моделювання фінансової поведінки бізнесу досліджуються також у публікаціях Мельник Л.Ю. і Словик М.І. [4], які обґрунтували ефективність використання індексів прозорості як інструменту антикризового управління. Титаренко І.Є. [5] акцентує увагу на зв'язку між системою фінансової звітності, її відкритістю та довірою інвесторів. Цікавим є також підхід Самойленко Г.Г. [6], яка запропонувала індикативну систему оцінки фіскальної надійності підприємств у посткризовий період.

Серед закордонних авторів варто виділити роботи Noinaru et al. [7], які досліджують вплив прозорості бізнесу на макрофінансову стабільність країн Центральної Європи. У публікації Choi and Paek [8] аналізується роль прозорої фінансової звітності у формуванні довіри до підприємств в умовах глобальної невизначеності. Дослідження Gotti and Hanousek [9] показали, що прозорість компаній безпосередньо впливає на зниження трансакційних витрат і ризиків у взаємодії з зовнішніми партнерами. Також праці Ball, Jayaraman and Shivakumar [10] пропонують систематизацію міжнародних підходів до фінансового розкриття як інструменту корпоративного управління.

Таким чином, як українська, так і зарубіжна наукова думка підтверджує зростаюче значення індикативних моделей фінансової прозорості як елементу стратегічного управління та репутаційного капіталу підприємства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових праць, присвячених аналізу фінансової прозорості, податкової доброчесності та стратегічного управління підприємствами, залишається низка аспектів, які потребують подальшого опрацювання. Передусім, недостатньо розробленою є методологія комплексної оцінки індикаторів фінансової прозорості підприємства з урахуванням галузевої специфіки, територіальних відмінностей і макроекономічних коливань. Наявні підходи, як правило, мають фрагментарний характер, не враховують динамічну зміну нормативної бази та особливості функціонування бізнесу в умовах воєнного стану. Крім того, недостатньо досліджено питання інтеграції індикативних фінансових показників у систему стратегічного управління підприємством як елемента превентивного антикризового моніторингу.

Окремої уваги потребує вивчення ефективності впровадження практики добровільного підтвердження фінансової доброчесності через механізм включення до офіційних переліків ДПС України. Залишається відкритим питання щодо впливу таких механізмів на трансформацію моделі фінансово-господарської поведінки підприємств, формування партнерських відносин із державою та зниження фіскального тиску.

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне уточнення змісту індикативної системи фінансової прозорості як інструменту стратегічного управління підприємством в умовах економічної нестабільності та посилення фіскального контролю. У межах цієї мети передбачено: узагальнити сучасні наукові підходи до трактування фінансової прозорості та її ролі в підвищенні фінансової стійкості підприємств; проаналізувати структуру ключових індикаторів, які формують об'єктивну оцінку фінансової поведінки підприємств відповідно до галузевих та регіональних норм; охарактеризувати нормативно-правові засади формування переліку платників податків з високим рівнем добровільного дотримання законодавства як елементу інституціоналізації фінансової прозорості; виявити потенціал індикативних механізмів у зниженні регуляторного тиску, формуванні партнерських відносин із державними структурами та підвищенні інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу. У контексті нестандартних соціально-економічних та безпекових умов, які нині переживає, процес адаптації фіскальної політики до нових викликів триває, що супроводжується системними трансформаціями у сфері податкового регулювання та змінами в національному законодавстві. Для цілей визначення відповідності суб'єкта господарювання критеріям, що дають підстави для включення до Переліку платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства, контролюючі органи використовують середньогалузеві показники рівня сплати основних податків, які обчислюються на основі узагальнених даних податкової звітності по відповідному виду України економічної діяльності.

Зокрема, при оцінці податкової дисципліни платника враховуються середні галузеві коефіцієнти рівня сплати за такими основними видами податків: податок на прибуток підприємств (для платників на загальній системі оподаткування); податок на доходи фізичних осіб) та військовий збір (у частині, що стосується утримання із заробітної плати працівників); єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; ПДВ для суб'єктів,

zareestrovanih platnikami PДB; єдиний податок для ФОП та юридичних осіб, які перебувають на спрощеній системі оподаткування [11].

Порівняння здійснюється між фактичними показниками сплати податків конкретного платника за відповідний період та середньогалузевими показниками, обчисленими Державною податковою службою України на підставі сукупної інформації по групах платників за основним видом економічної діяльності. Порядок розрахунку критеріїв відповідності для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства наведено у таблиці 1.

Середній показник рівня сплати податків використовується як один із ключових кількісних критеріїв для оцінки добросовісності платника податків у межах механізму включення до Переліку платників з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства. Методика його обчислення диференціюється залежно від системи оподаткування та категорії платника. Зокрема, середній показник рівня сплати податку на прибуток підприємств і податку на додану вартість обчислюється загалом по всіх юридичних особах, що перебувають на загальній системі оподаткування, без поділу на окремі галузі. Водночас для платників єдиного податку третьої групи, що перебувають на спрощеній системі оподаткування (як юридичних, так і фізичних осіб), середній показник рівня сплати податків до зведеного бюджету визначається по кожному класу класифікації видів економічної діяльності. Класифікація здійснюється відповідно до Національного класифікатора України ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності», затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11 жовтня 2010 року № 457 [14]. Такий підхід до розрахунку середніх галузевих індикаторів дозволяє забезпечити більш точну та об'єктивну оцінку податкової поведінки платників, виходячи з особливостей їхньої економічної діяльності та масштабу бізнесу. Він також запобігає спотворенню результатів оцінки у зв'язку з відмінностями у податкових зобов'язаннях між різними секторами економіки

Порядок розрахунків критеріїв відповідності для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства

Відповідна галузь	Платник податків
Податок на прибуток підприємств за останні 4 квартали	
$РС_{(ПП\text{галузь})} = ПнП/Д \times 100, у \%$	$РС_{(ПП\text{платник})} = ПнП/Д \times 100, у \%$
<p>ПнП (податок на прибуток підприємств) = Σ податок на прибуток + податок на дохід за договорами страхування + дохід від випуску та проведення лотерей + дохід від азартних ігор платників податків за відповідною галуззю (для розрахунку $РС_{(ПП\text{платник})}$ – за даними платника податків);</p> <p>Д (дохід) = Σ дохід від будь-якої діяльності за відповідною галуззю (для розрахунку $РС_{(ПП\text{платник})}$ – за даними платника податків).</p>	
Відбір платників у яких показник рівня сплати податку на прибуток підприємств	
$РС_{(ПП\text{платник})} \geq РС_{(ПП\text{галузь})}$	
Податок на додану вартість за останні 12 звітних (податкових) періодів	
$РС_{(ПДВ\text{галузь})} = Н(ПДВ\text{галузь}) / \text{Обсяг}(ПДВ\text{галузь}), у \%$	$РС_{(ПДВ\text{платник})} = Н(ПДВ\text{платник}) / \text{Обсяг}(ПДВ\text{платник}), у \%$
<p>Обсяг(ПДВгалузь) (обсяг постачання за відповідні 12 послідовних місяців за суб'єктами господар. відповідної галузі) = Σ обсягу постачання (без ПДВ) з операцій на митній території України;</p> <p>Н(ПДВгалузь) (позитивне значення різниці між податковими зобов'язаннями та податковим кредитом за відповідних 12 послідовних місяців по суб'єктах господарювання відповідної галузі) = Σ ПДВ до бюджету</p>	<p>Обсяг(ПДВплатник) (обсяг постачання за відповідні 12 послідовних місяців) = Σ обсягу постачання (без ПДВ) з операцій на митній території України;</p> <p>Н(ПДВплатник) (позитивне значення різниці між податковими зобов'язаннями та податковим кредитом за відповідних 12 послідовних місяців) = Σ ПДВ яка сплачується до державного бюджету</p>
Відбір платників у яких показник рівня сплати податку на додану вартість	
дорівнює / перевищує середньому показнику	у яких операції з вивезення товарів за межі митної території України > 25 % загального обсягу постачання
$РС_{(ПДВ\text{платник})} \geq РС_{(ПДВ\text{галузь})}$	Експорт / Σ обсяг постачання, у % $\geq 25\%$
<p>Експорт (операції з вивезення товарів за межі митної території України за 12 послідовних місяців) = Σ операції з вивезення товарів за межі митної території;</p> <p>Загальний обсяг постачання - Σ загальний обсяг постачання (без ПДВ) за 12 послідовних місяців) податкових декларацій з податку на додану вартість</p>	
Податок на доходи фізичних осіб за звітний (податковий) рік	
$РС_{(ПДФО)} = Н / \text{Обсяг}, у \%$	
<p>Н - розрахована сума податкових зобов'язань з ПДФО за результатами звітного (податкового) року, що підлягає сплаті до бюджету;</p> <p>Обсяг - сума одержаного доходу за результатами звітного (податкового) року</p>	
Рівень сплати податків до зведеного бюджету	
Дія.Сіті	Платники спрощеної системи
$РС_{Збу} = СПр / Кр$	$РС_{гал} = ВПг/Дг \times 100,$
<p>СПр - сплачено всього податків до зведеного бюджету резидентами Дія Сіті за останні чотири квартали;</p> <p>Кр = кількість резидентів Дія Сіті.</p>	<p>ВПг - всього сплачено податків і зборів ЮО, ФО - платники ЄП ІІІ гр. за галуззю за останні чотири квартали</p> <p>Дг(дохід) = загальна сума задекларованого доходу ЮО, ФО - платники ЄП ІІІ гр. за галуззю за останні чотири квартали</p>

Укладено автором особисто джерело [12-13]

Таким чином, дотримання або перевищення платником податків середньогалузевого рівня сплати податків у межах обраної системи оподаткування розглядається як ключовий кількісний критерій податкової добросовісності, що дає підстави для його включення до Переліку та, відповідно, набуття статусу учасника «клубу білого бізнесу».

Середній показник рівня сплати податку на прибуток підприємств юридичними особами, що перебувають на загальній системі оподаткування у відповідній галузі економіки, визначається диференційовано залежно від особливостей звітного періоду, встановленого Податковим кодексом України. Відповідно до положень статті 137 розділу III Податкового кодексу України, розрахунок середнього рівня сплати податку на прибуток здійснюється окремо для таких категорій платників: по-перше, для платників, які у поточному або попередньому податковому (звітному) періоді відповідали вимогам пункту 137.5 статті 137 ПКУ, тобто мали податковий період, що дорівнює календарному року; по-друге, для платників, щодо яких Кодексом передбачено інші варіанти податкових періодів для податку на прибуток підприємств — квартал, півріччя, три квартали або рік, у межах поточного та попереднього звітного періоду, крім випадків, визначених пунктом 137.5 статті 137 ПКУ [11]. Такий підхід до розрахунку забезпечує максимальну об'єктивність у порівнянні податкових показників, оскільки враховує структурні відмінності в частоті звітування та нарахування податкових зобов'язань, які можуть суттєво впливати на рівень сплати податку в окремих періодах. Зазначене також дозволяє уникнути викривлень у формуванні середніх значень та забезпечує справедливість оцінювання платників податків в межах відповідних галузей.

Одним із кількісних критеріїв, що застосовуються для визначення відповідності платника податків статусу суб'єкта з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства, є показник сплати податку на додану вартість. Зокрема, враховується фактична сума нарахованого ПДВ за останні 12 звітних (податкових) періодів, яка має дорівнювати або перевищувати середній показник рівня сплати ПДВ по відповідній галузі за

аналогічний період. Цей критерій застосовується до юридичних осіб, зареєстрованих платниками ПДВ, крім таких категорій:

- юридичних осіб, що перебувають на загальній системі оподаткування;
- юридичних осіб, що перебувають на спрощеній системі оподаткування та є платниками єдиного податку четвертої групи, у яких частка операцій з експорту (вивезення товарів за межі митної території України) становить 25% і більше загального обсягу постачання.

Для решти платників розрахунок здійснюється на підставі даних усієї податкової звітності з ПДВ, поданої протягом 12 останніх послідовних звітних періодів (місяців). Середній показник рівня сплати ПДВ за галузю обчислюється окремо по кожному виду економічної діяльності для юридичних та фізичних осіб – платників ПДВ. Його визначення здійснюється на основі інтегрованих даних податкової звітності, що охоплює значення, задекларовані в розділі I податкової декларації з ПДВ, за відповідні 12 місяців. Це забезпечує репрезентативність та об'єктивність порівняльного аналізу у межах однорідної групи платників. Застосування такого підходу дозволяє враховувати стабільність і системність податкової поведінки суб'єкта господарювання у динаміці, а не лише за результатами одного періоду, що є ключовим для оцінювання рівня його доброчесності та фіскальної надійності.

Показник середнього рівня сплати до зведеного бюджету для резидентів спеціального правового режиму «Дія Сіті» розраховується загалом по Україні, без розподілу за регіонами чи видами економічної діяльності. Розрахунок здійснюється на підставі даних платників, включених до Реєстру резидентів Дія Сіті, що ведеться відповідно до вимог законодавства [15,16]. Такий підхід обумовлений особливостями правового статусу резидентів Дія Сіті, діяльність яких регламентується спеціальним законом і має інноваційно-цифрову спрямованість, а також єдина структура податкового навантаження в межах визначених податкових режимів (зокрема, податку на особливі умови оплати праці ІТ-фахівців, ПДФО, військового збору тощо). Обчислення середнього рівня сплати до зведеного бюджету як агрегованого показника по всій території

України забезпечує уніфікований підхід до оцінки податкової дисципліни резидентів Дія Сіті, виходячи з їхнього специфічного функціонального статусу в економіці.

Для цілей визначення відповідності платника податків статусу платника з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства у категорії юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, які перебувають на спрощеній системі оподаткування та є платниками єдиного податку третьої групи, застосовується показник рівня сплати податків до зведеного бюджету, який має дорівнювати або перевищувати середній галузевий показник за останні чотири послідовні квартали. Розрахунок цього показника здійснюється на підставі даних податкових декларацій з єдиного податку, поданих платником за чотири звітні періоди, що відповідають періоду формування критеріїв, а також фактичних даних про сплату податків і зборів до зведеного бюджету.

Для розрахунку показника рівня сплати по галузі (ВІГ) враховується:

- для юридичних осіб – платників єдиного податку третьої групи — сукупна сплата всіх податків і зборів до зведеного бюджету;
- для фізичних осіб – підприємців на єдиному податку третьої групи — сукупна сплата податків і зборів, пов'язаних із веденням господарської діяльності, зокрема: податок на доходи фізичних осіб із заробітної плати працівників, військовий збір, рентна плата, податок на додану вартість, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір, єдиний податок, екологічний податок, орендна плата. Крім того, до розрахунку включаються податкові декларації про майновий стан і доходи, подані за останній звітний (податковий) період, за якими настав граничний строк подання. У разі неподання платником необхідної податкової звітності хоча б за один із періодів, що враховуються для розрахунку середнього показника, такий платник автоматично вважається таким, що не відповідає критеріям добросовісності, встановленим для включення до Переліку платників з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства.

Важливою складовою оцінювання податкової доброчесності є розрахунок рівня середньомісячної заробітної плати підприємства у порівнянні із середньогалузевим показником. Такий індикатор відображає рівень легалізації трудових відносин і податкового навантаження на фонд оплати праці. У межах включення до Переліку сумлінних платників, перевищення або відповідність цьому рівню є ключовим критерієм, що засвідчує прозорість кадрової політики та виконання обов'язків податкового агента. Застосування показника дозволяє виявити підприємства з офіційною оплатою праці, що сприяють наповненню бюджету та соціальних фондів (табл. 2).

Таблиця 2

Порядок розрахунок критеріїв відповідності середньомісячна нарахована заробітна плата для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства

Середньомісячна нарахована заробітна плата по галузі по регіону (платником податку)	
$\text{Зарплата}_{(\text{галузь\_регіон})} = \text{Зарплата}_{(\text{платник галузь\_регіон})} / \text{Кількість}_{(\text{платників галузь\_регіон})}$	$\text{Зарплата}_{(\text{платник})} = \text{Зарплата}_{(\text{платник квартал})} / \text{Кількість}_{(\text{місяців})}$
<p>Зарплата_(платник галузь_регіон) - загальна сума показників Зарплата_(платник) по суб'єктах господарювання з однаковим класом КВЕД та у яких основне місце обліку</p> <p>Кількість_(платників галузь_регіон) - кількість суб'єктів господарювання, по яких визначено показник Зарплата_(платник галузь_регіон) з однаковим класом КВЕД та у яких основне місце обліку відповідає одному регіону</p> <p>Показник Зарплата_(галузь_регіон) формується із показників Зарплата_(платник) за підсумками відповідного звітного (податкового) періоду (кварталу) окремо</p> <p>Зарплата_(платник квартал) - сума середньомісячних нарахованих заробітних плат на одного працівника за звітний квартал з урахуванням кількості повних відпрацьованих місяців по платнику податків - юридичній особі або ФОП</p> <p>Кількість_(місяців) - кількість повних відпрацьованих місяців в кварталі, в яких найманим працівникам нараховувався дохід у вигляді заробітної плати</p> <p>Показник Зарплата_(платник) формується за кожен з останніх чотирьох звітних (податкових) періодів (кварталів) окремо</p>	
$\text{Зарплата}_{(\text{платник})} \geq \text{Зарплата}_{(\text{галузь\_регіон})} \times 1,1$ та одночасно показник «Середньомісячна чисельність працюючих» ≥ 5	

Укладено автором особисто джерело [12-13]

Згідно з вимогами законодавства, середньомісячна заробітна плата, нарахована таким платником за останні чотири звітні (податкові) періоди,

повинна не бути меншою за середню заробітну плату у відповідній галузі у відповідному регіоні, помножену на коефіцієнт 1,1, за умови, що середньомісячна чисельність найманих працівників за цей період становить не менше п'яти осіб. Розрахунок показника здійснюється на основі поданих за кожен із чотирьох послідовних звітних періодів додатків 4 ДФ до податкових розрахунків: Додаток 4 ДФ подається відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 13 січня 2015 року № 4 (зі змінами), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.01.2015 за № 111/26556 [11]. Розрахунок здійснюється за кварталний податковий період, із врахуванням кількості повних місяців відпрацювання працівниками у відповідному звітному кварталі [17].

Згідно з положеннями розділу II Порядку № 495, розрахунок індивідуальних показників платників податків здійснюється на основі зіставлення з середньогалузевими значеннями, обчисленими за результатами узагальненої податкової звітності [18]. Така методика забезпечує уніфікований підхід до оцінки рівня податкової доброчесності суб'єктів господарювання та ґрунтується на математичних формулах, передбачених чинним нормативно-правовим актом зазначених у таблиці 1 та 2.

Платники мають змогу ознайомитися з відповідними середньогалузевими показниками, оприлюдненими Державною податковою службою України на її офіційному вебресурсі протягом п'яти робочих днів із моменту затвердження чергового Переліку [19]. Це відкриває можливість для самостійного моніторингу власних податкових параметрів, їх порівняння з референтними значеннями та, у разі необхідності, корекції податкової поведінки з метою досягнення відповідності критеріям включення до Переліку. Водночас, у випадку неподання звітності, платник автоматично виключається з числа претендентів на набуття статусу учасника «клубу білого бізнесу», що прямо впливає з положень пункту 5 розділу II Порядку № 495.

Середнє податкове навантаження за основними видами діяльності у розрізі галузей економіки за 2024 рік

Галузі економіки України	Категорії платників податків			
	Податок на прибуток	ПДВ	Платники ЄП III група	ПДФО
(А) Сільське, лісове, рибне господарство				
01.11. Вирощування зернових та технічних культур	2,17	2,16	10,51	1,38
02.10. Лісництво та діяльність у лісовому господарстві	0,66	13,78	7,78	2,46
03.11. Морське рибальство	8,03	3,57	42,09	-
(В) Добувна промисловість і розроблення кар'єрів				
05.10. Добування кам'яного вугілля	0,85	5,86	-	-
06.10 Добування сирої нафти	1,0	1,27	-	-
07.10 Добування залізних руд	0,12	1,68	5,55	-
(С) Переробна промисловість				
10.12. Виробництво та переробка м'яса птиці	0,49	0,89	5,79	1,14
10.41 Виробництво олії та тваринних жирів	0,54	1,19	7,77	0,80
10.51. Переробка молока, виробництво масла та сиру	0,65	1,25	7,65	0,88
(Д) Постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонування повітря				
35.11 Виробництво електроенергії	2,55	5,59	12,18	14,29
35.21 Виробництво газу	0,09	0,81	-	-
(Е) Водопостачання; каналізація з поводження з відходами				
36.00 Збір, очищення та постачання води	0,15	6,28	7,99	1,17
37.00 Каналізація, відведення й очищення стічних вод	0,61	7,0	8,17	3,18
(Ф) Будівництво				
41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель	1,28	2,94	7,05	1,00
41.21 Будівництво доріг і автострад	0,52	3,42	6,26	0,88
(Г) Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів				
45.11. Торгівля автомобілями	0,28	1,38	6,78	0,35
46.11 Діяльність посередників у торгівлі с-г сировиною	0,56	1,84	5,66	0,84
46.21. Оптова торгівля зерном, насінням, кормами	0,35	0,63	5,88	1,04
47.11 Роздрібна торгівля продуктами харчування	0,36	3,02	4,65	1,17
(Н) Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність				
49.20 Вантажний залізничний транспорт	1,84	6,27	12,91	5,87
49.41 Вантажний автомобільний транспорт	0,70	3,07	6,42	0,84
52.10 Складське господарство	3,97	5,33	10,43	1,01
(І) Тимчасове розміщення й організація харчування				
55.10 Діяльність готелів і тимчасового розміщення	0,85	2,52	7,29	1,85
56.10 Діяльність ресторанів, мобільне харчування	0,50	5,25	4,95	1,71
(Ж) Інформація та телекомунікація				
58.29 Видання програмного забезпечення	0,62	13,83	5,32	8,72
62.01 Комп'ютерне програмування	1,44	13,55	4,98	7,75
(К) Фінансова та страхова діяльність				
64.99 Надання фінансових послуг	0,62	6,52	5,36	18,00
65.12 Страхування, крім страхування життя	3,34	28,43	5,47	-
(Л) Операції з нерухомого майна	0,25	5,83	10,47	1,38
(М) Професійна, наукова та технічна діяльність	2,67	14,89	5,64	5,26
(Н) Діяльність у сфері адмінстр. та доп. обслуговування	0,91	3,96	5,87	1,42
(О) Державне управління, оборона; соцстрахування	0,72	19,58	4,53	-
(П) Освіта	0,54	13,04	5,48	5,86
(Q) Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,91	11,63	9,32	1,34
(S) Надання інших видів послуг	0,23	9,07	10,83	18,00

Укладено автором особисто джерело [18-19]

Аналіз даних, наведених у таблиці 3, дозволяє здійснити об'єктивне зіставлення фактичних податкових зобов'язань суб'єкта господарювання з галузевими орієнтирами. Такий підхід не лише сприяє формуванню культури добровільної сплати податків, а й виступає механізмом раннього виявлення відхилень від усталених параметрів податкової поведінки в межах тієї чи іншої сфери економіки. Надалі це може бути підґрунтям для прийняття рішень щодо оптимізації податкової стратегії підприємства та підвищення рівня його фіскальної відповідальності.

З метою забезпечення прозорості податкового адміністрування та підвищення рівня обґрунтованості податкових рішень, органи Державної податкової служби України здійснюють регулярну публікацію статистичних даних щодо податкового навантаження в розрізі основних видів економічної діяльності. Ці дані є основою для оцінювання податкової доброчесності платників та слугують базовими орієнтирами при визначенні відповідності критеріям включення до Переліку платників з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства. У таблиці 3 узагальнено актуальну інформацію про середній рівень сплати основних податків за галузями економіки за підсумками 2024 року, що дає змогу ідентифікувати види діяльності з найбільш вагомих внеском до формування доходів зведеного бюджету України.

Висновок. У статті доведено, що індикативна система фінансової прозорості виступає важливим інструментом стратегічного управління підприємством, особливо в умовах фіскальної нестабільності, воєнних ризиків та трансформації регуляторного середовища. Запропоновано концептуальний підхід до оцінювання фінансової поведінки підприємств на основі системи індикаторів, адаптованих до вимог сучасного податкового адміністрування та галузевих особливостей.

Проаналізовано вплив основних фінансових показників, зокрема рівня сплати ПДФО, податку на прибуток, ПДВ, середньої заробітної плати та фінансового результату до оподаткування на формування профілю підприємства у контексті включення до переліку платників з високим рівнем добровільного

дотримання податкового законодавства. Обґрунтовано, що відповідність таким критеріям не лише забезпечує зниження податкових ризиків, але й формує довіру до бізнесу з боку держави, інвесторів і контрагентів.

Практична цінність розробленої аналітичної моделі полягає у можливості її використання для самодіагностики фінансової прозорості, моделювання бюджетних платежів, оптимізації податкового навантаження та побудови ефективної комунікації з фіскальними органами. Запропонований підхід може бути адаптований до галузевих і регіональних особливостей, що підвищує його прикладну значущість у системі антикризового управління підприємствами. Подальші дослідження доцільно зосередити на оцінці ефективності впровадження добровільних режимів податкової доброчесності, а також на розробці цифрових інструментів автоматизованого моніторингу відповідності підприємств визначеним індикаторам фінансової прозорості.

Список використаних джерел

1. Яцух О. О. Фінансова децентралізація: сучасні виклики та напрями реалізації регіональної політики // *Фінанси України*. 2021 № 3. С. 45–57.
2. Стахурська Л. В. Ідентифікація ризиків у системі фінансової звітності підприємств: теоретико-методичний аспект // *Економіка та держава*. 2020 № 10. С. 30–35.
3. Цап В. Д., Яцух Р. О. Фінансові механізми та податкові інструменти спеціального експортного режиму у протидії тінізації зовнішньоекономічних операцій // *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 10. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15321793>.
4. Мельник Л. Ю., Словик М. І. Індекси прозорості підприємств як інструмент антикризового управління // *Бізнес Інформ*. 2023. № 4. С. 87–93.
5. Титаренко І. Є. Фінансова прозорість як детермінанта довіри до звітності підприємств // *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2022. № 78. С. 109–115.

6. Самойленко Г. Г. Індикативна оцінка фіскальної надійності суб'єктів господарювання // *Фінанси, облік і аудит*. 2019. № 4. С. 41–47.
7. Hoinaru R., Văidean V. L., Șerban-Oprescu G. L. Transparency and financial stability: Evidence from Central and Eastern Europe // *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*. 2020. Vol. 69.
8. Choi F. D. S., Paek W. Corporate transparency and stakeholder trust under uncertainty // *Accounting and Business Research*. 2021. Vol. 51, № 7. P. 772–792.
9. Gotti G., Hanousek J. Financial transparency and transaction costs in transition economies // *Emerging Markets Review*. 2022. Vol. 51.
10. Ball R., Jayaraman S., Shivakumar L. The Role of Financial Reporting Transparency in Corporate Governance: A Cross-Country Study // *Review of Accounting Studies*. 2021. Vol. 26, № 3. P. 1152–1185.
11. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
12. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей податкового адміністрування під час воєнного стану для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства: Закон України № 3813-IX від 18.06.2024 // *Відомості Верховної Ради України*. 2024. № 30. Ст. 456.
13. Роз'яснення до Закону № 3813-IX // Міністерство фінансів України. ULR: <https://mof.gov.ua/uk/news/zakon-3813-ix>.
14. Класифікація видів економічної діяльності: ДК 009:2010, затв. наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 // *Офіційний вісник України*. 2010. № 82
15. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021 № 1667-IX ULR: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
16. Реєстр резидентів Дія Сіті // Міністерство цифрової трансформації України. ULR: <https://diia.gov.ua/dia-city>

17. Про затвердження форми Податкового розрахунку...: Наказ Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4 // Зареєстровано в Мін'юсті України 30.01.2015 за № 111/26556

18. Для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства // Державна податкова служба України. ULR: <https://tpd.tax.gov.ua>

19. Про затвердження Порядку формування та оприлюднення переліку платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства: Наказ Міністерства фінансів України від 07.10.2024 № 495 // *Офіційний вісник України*. 2024. № 41.